

6/8/07

הצורך במאבק מיוחד באלימות

א. כללי :

הסיבות לאלימות ובעיקר "אלימות הרחוב" נעוצות מגורמים רבים והעיקר שבהם : **החינוך, החיקוי, התגובה, ההרתעה, הענישה והשיקום.** כאן ועכשיו, לא נעסוק מהסיבות של החינוך והחיקוי כי אלה לא בתחום התמחותי.

ידוע לכול, שבפשיעה הנפוצה ישנם עבירות פלילית העוסקות באלימות כלפי הרכוש והגוף ולכן נשאלת השאלה, האם אפשר לעשות הכללה בין כל סוגי עבירות האלימות? ולטפל בהן באותה תקיפות ונחרצות מכל הסיבות הנ"ל. אלה שחושבים שכן, לדעתי המקצועית, הם טועים. ההבחנה בין רצח, הריגה, חבלה חמורה, שוד מזוין, קטטה במקום ציבורי, תקיפה. הסגת גבול, אונס, מעשה מגונה בכוח, סחיטת דמי חסות וגביה אלימה ואיומים, שהן עבירות נפוצות והופכות כבר לרגילות בחיי היום כבשגרה מחיבת הפרדה כי הטיפול שונה בהתאם לסדרי העדיפות, שחייבת מערכת אכיפת החוק להחליט.

אנסה להתמקד בעיקר בדרכי החשיבה והטיפול המתחייב לדעתי המקצועית מצדה של מערכת אכיפת החוק קרי, בגורמים של: התגובה, ההרתעה, הענישה, והשיקום.

ב. ההרתעה :

הניסיון של רבים ושלי מלמד, שתגובת מערכת אכיפת החוק ביעילות, במטרה לגלות ולתפוס את העבריינין ודווקא "ברמת הרחוב" **היא שתהיה מרתיעה ומסכלת פשעים רבים.** במילים אחרות, אם עבריינין יודע ומעריך, **שסיכויי תפיסתו גדולים ומהירים הוא ימנע מביצוע העבירה** זה אומר, שמשטרת ישראל חייבת בראש ובראשונה **להיערך בפריסה נכונה בשטח**, שבו הנתונים והצפי מצביעים על עבירות ובמקרה דגן, אלימות והפרות סדר. הפריסה לדעתי, חייבת להיות משולבת בנוכחות גלויה וסמויה בתוספת אמצעים טכנולוגיים מתקדמים ולא כפי שזה כיום. הכלל הוא, שהמשטרה תהיה יעילה באפקט התפיסה / הלכידה הכולל גילוי ומעצר במטרה לצמצם את הנזקים מביצוע העבירה ומשיבוש החקירה במגמה לאסוף ראיות דווקא מהזירה. העבריינין מפחד מעצם תפיסתו הגורמת לו השפלה והוא ימנע מביצועה בעתיד, כמובן אם הוא לא לקוי בשכלו. ברצוני לחדד את אפקט התפיסה / הלכידה והמעצר בשטח מפני שהוא צריך להביא את העבריינין לתובנה שהוא הולך ומאבד שליטה עצמית ברצונותיו ובזכויותיו ומרגע המעצר החרות והחופשיות שלו נשללות והוא אמור לתת דין וחשבון לחוקריו ולבית המשפט וכל התחמקות תחמיר עימו את מידת העונש.

לפיכך, משטרת ישראל חייבת לנהוג **במדיניות של ריבוי מעצרים ולא ההפך.** זו נקודת המוצא ולא החשיבה על שחרור סיטונאי מסיבות רבות, שלא משרתות את אפקט ההרתעה. כך נהגתי בזמנו ובהצלחה. אסור לנהוג בעבריינין אלים בכפפות של משי כי ככלל אין לו רחמים והוא מפרש את הפשרות וקלות הדעת כפחד מפניו **ושלא איכפת** לחברה מקורבן הפשע ולכן הוא לומד שהאלימות משתלמת וזה מחמיא לו.

2.

חובה לשדר לכלל העבריינים "שהפשע לא משתלם" "ויש דין ויש דיין" ולכן על המשטרה כגורם מכריע באכיפת החוק מחויבת לערוך חקירה יעילה ועד תום ומבלי קשר לגיל, להשכלה, למקצוע, ולמעמד ולעצור לחקירה בכול תנאי ולהביא את העבריין האלים לבית המשפט עם שיקול ענייני ולא סתמי ורוטיני לשחרור באותם המקרים וכמו כן, להביא את העבריין לדין בשיפוט מהיר תוך כדי המעצר ומה שקורי בעולם הפשע "העמדה לדין" זהו הפחד הגדול של העבריין כי אז, הוא באמת מפסיד בכול ואינו יכול ומסוגל להתאושש ולהמשיך לתמרן ולשקר את שופטיו ולהמשיך את מעשיו הלא חוקיים ואין לו גם אפשרות לטשטש ראיות, לאיים על עדים ובמיוחד לא על קורבן הפשע.

כן, כך הייתי נוהג בזמנו, ואני מזמין אותך לקרוא את ספרי "בעין בולשת" בו ההצלחות שנבעו ממדיניות זו. הבעיה, שהמשטרה צריכה להתמודד עם הבעיות של תנאי מעצר, הבאת העצורים לבית המשפט, חיזוק מערך התביעה ובמיוחד כשידוע מראש שבית המשפט לא נעתר לבקשות מעצרים ומשחרר עצורים בסיטונאות גם בניגוד לעמדת המשטרה ולכן משטרת ישראל מוותרת מראש ובכך היא שותפה למחדל מתמשך ביעודה ובתפקידה לתת ביטחון אישי ולהביא עבריינים לדין בנימוקים של חוסר עניין לציבור. השיטה הזו, מוליכה למחשבה אצל העבריין הפוטנציאלי והצעיר במשפחה שהאלימות אפשרית בקלות במסגרת סכסוכי השכנים, בעבודה, ברחוב וכך הוא מתבגר ולומד שאין מחיר כבד לאלימות והוא מחקה את האחרים ואת הסרטים וממשיך עד להסתבכות אלימה שיש בה נפגעים בדם. בעיה נוספת יש למשטרה, שהתמודדות עם עבריין אלים צריכים לפעמים להתנהג בקשיחות ובאמצעים אלימים כי הוא כופה אותם ולכן יש תלונות רבות המפחידות את השוטרים מפני חקירות במחלקת חקירות שוטרים ואין גיבוי מפקדים כי הם לא רוצים להיות מעורבים והמערכת מעכבת את קידומם מראש ולכן הם נואשים וחוששים והראש הקטן פורח במשטרה

ג. מצגת תוכנית כללית למאבק באלימות.

התוכנית המוצגת אינה אמורה לתת פתרון סופי ויש לשכללה ולהוסיף לה, אבל היא באה להביא רעיונות ופתרון מיוחד לאור מצוקת התקציבים של משטרת ישראל ושל כול גורמי האכיפה הסובלים שנים מכך, לדבריהם. להלן עיקרי התוכנית:

שלב א:

רמת המדיניות המשטרית.

1. משטרת ישראל תקבע את המאבק באלימות בעדיפות גבוהה מאוד בסולם אכיפת החוק.
2. משטרת ישראל תקצה כוחות ואמצעים לצורך המאבק מהכוח הנמצא והקיים, כולל מג"ב ומשא"ז, יס"מ ועוד לשינוי תמונת המצב לטובה.
3. המשטרה לא תאפשר ולא תתעלם מסכסוכי רחוב ובמקומות ציבור. מסעדות, ברים, מועדונים, כפי שהיא נוהגת כיום בעדר תלונה ובכול מקרה תבצע מעצרים ותפתח בחקירה ובמילים אחרות "תנקוט ביד חזקה" ותיזום תלונות 0. יש קטטה במקום ציבורי)
4. החקירה תוביל להגשת כתבי אישום ולא עוד לסגירת התיק מחוסר עניין לציבור והודעה למתלונן שהוא ראשי להגיש תביעה אזרחית.

3.

5. המשטרה לא תבטל אישומים לפי בקשת המתלונן מכל סיבה שהיא ותשאיר להחלטת בית המשפט לפי שיקולו על פי דין ללא הרשעה
6. גילו, מעמדו, של החשוד והנאשם לא יהיו גורם לשיקול דעת מקצועי ומשפטי באיסוף ראיות ובהגשת כתבי אישום.
7. המשטרה תגיש כתב אישום תוך כדי המעצר בהליך מזורז – "העמדה לדין" בעבירות אלימות שיקבעו לפי חומרתם.
8. לא יהיו יותר עסקאות טיעון כמובן מאליו "וכתוכנית עבודה" לשם זירוז ההליך ללא בקשות בכתב לביהמ"ש, למשטרה /לפרקליטות ויתקיים דיון בביהמ"ש בהתראה של 30 יום ממועד ההגשה וקורבן הפשע יהיה שותף בקבלת ההחלטה ותהיה לו שמורה הזכות להתנגד גם במהלך הדיון ולהשמיע את נימוקיו.
9. יפסק הנוהל לאי קידום שוטרים וסוהרים עד לסיום החקירה וההרשעה וחזקת החפות מפשע תעמוד גם לצד השוטרים.

צעדים מבצעיים – אופרטיביים מומלצים :

1. יוקמו יחידות מרחביות על בסיס סיפוחים ותורניות תקופתיות המופעלות לפי שיטות גלויות וסמויות באזורים נגועי אלימות. (כדוגמת מבצעים)
2. במרחבים יופעלו תובעים מיוחדים על בסיס תורניות בכל תיקי התביעה של אלימות.
3. המשטרה תבקש מבית המשפט מעצר עד תום ההליכים בנימוקים של חשש למסוכנות ולשיבוש הליכי חקירה ותבקש לקבוע מועדים לדיון מזורז. צפוי שרבים מהנאשמים יודו באשמה כבר בדיון הראשון גם ללא צורך בסנגור.
4. המשטרה, הפרקליטות, והנהלת בתי המשפט יבואו ליד סיכום על מינוי שופטים תורניים לענייני אלימות לשפיטה מהירה.
5. נאשמים שאין להם עבר פלילי ישוכנו בעת מעצרו בנפרד מעבריינים אחרים מועדים.
6. במסגרת חוק רישוי עסקים משטרת ישראל לא תיתן רישיון עסק למועדונים, לאולמות אירועים, ובמות בידור ציבוריים בלא התקנת מצלמות במגל סגור בפנים ובחוץ בהיקף של 100 מטר מסביב למקום לפי שיקולים מקצועיים עם יועצי ביטחון מוכרים.
7. במסגרת חוק רישוי עסקים המשטרה תחייב את בעלי העסקים הנ"ל בהצבת שוטרים בשכר לפי שיקולים מקצועיים עם יועצי ביטחון מוכרים.
8. במסגרת חוק רישוי עסקים משטרת ישראל תפקח על מכירת משקאות אלכוהול ...
9. משטרת ישראל תדרוש מבתי הספר התקנת מצלמות במגל סגור בחצרות ובמסדרונות לכל יחידות המבנה.
10. פרקליטות המדינה שבמחוזות, בתיאום עם משטרת ישראל יקבעו פרקליטים בתורניות לטיפול בתביעות מזורזות " בהעמדה לדין" לנאשמים אלימים באותן העבירות שבטיפול הפרקליטות.
11. שרות בתי הסוהר יכין מקומות כליאה לנאשמים כנ"ל בסעיף 12 עד לסיום משפטם והוא שיביאם לדיונים בית המשפט.
12. עצורים שישוחררו מסיבות מיוחדות על ידי בית המשפט יקבלו מעצר בית עם פיקוח באזיקים אלקטרוניים.
13. אגף החקירות והמודיעין יקבע יעדי אדם ונושאי התעניינות בתחום האלימות ויטפל בהם בעדיפות עליונה בסדר עולה בעבירות של סחיטת דמי חסות בגביה ובשמירה, חיסולי חשבונות – רצח ושווד מזוין ועוד

14. אגף החקירות והמודיעין ברמת השטח יפעילו נידות בילוש עם צוותים שיסיירו באזורים מוגדרים ומועדים שזמן התגובה למעצר פתע יהיה מידי ולא באיחור כפי שזה כיום והכול מסתלקים לפני בואה של המשטרה ..
15. שרות בתי הסוהר לא יאפשר חופשות לאסירים שהורשעו באלימות מפאת מסוכנות ולמען שלום הציבור . במקרים מיוחדים על פי צו שיפוטי החופשה תהיה לאחר קבלת הערכת מודיעין ובידיעת קורבנות העבירה . תיבדק האפשרות שחופשה מיוחדת תתבצע עם ליווי סוהרים מיחידת נחשון .

לסיכום עד כאן :

עד לכאן בשלב (א) של התוכנית אני לא רואה , שהיא מחייבת הקצאת כספים מתקציבים מיוחדים ואני לא מאמין שיש סיבה , שלא ליישם את המדיניות והצעדים המבצעיים המומלצים. את השלב הזה ניתן להתחיל ממחר בכול הרמות במטה ובשטח

שלב ב :

רפורמה בחקיקה .

- מערכת החוקים של היום , אינה נותנת מענה טוב הן ליכולות המשטרה באכיפת החוק והן לשרות בתי הסוהר ולכן המציאות בעבירות אלימות דורשת שינוי מהותי ומהפכני .**
1. לא יתכן מצב , שלמשטרה אין זמן סביר לקיים חקירות יעילות ממגבלות כוח אדם – חוקרים ברמת השטח ואנשי הזיהוי הפלילי ורכבי סיור וחקירות ולכן החקירות מתבצעות בחוסר יעילות והשחרורים הנובעים ממצב זה .
  2. המשטרה חייבת להגיד לציבור ולמשלה ולכנסת את האמת ולא להחביא ולטשטש את העובדה החשובה הנוספת, שלא מספיק שאין כול הנ"ל אלא שהיא גם סובלת מהעובדה , שאין לה זמן מספיק לקיים חקירה במעצר הראשוני בתקופה של 24 שעות ועליה להביא את החשוד לביהמ"ש ואו ושחררו ולכן היא מעדיפה את השחרור במשטרה ואת המשמעות החמורה מכך כבר כתבתי. לפיכך , חובה לשנות את המצב החוקי ולאפשר מעצר מינימלי של 48 שעות ואם רוצים שיקול דעת רחב ורציני יותר בהליך החלטת המעצר , אפשר להגביל את סמכות החתימה לדרגת פקד ומעלה. הצעת החוק צריכה להיות ממשלתית . לציין שהתקנת אולפן מעצרים בשידור חי מול בית המשפט (שופט מעצרים) הוא לעג למקצוע כי זה לא הפיתרון לרמת המרחבים וכי העצורים לא ידברו עם השופט במרוצת הזמן כי הם מצולמים ומוקלטים והסרט יכול לשמש כראיה ישירה נגדם בהליך הפלילי ומכאן תהיה פגיעה בהם ושופט לא יכול להתרשם כראוי .
  3. לא יתכן מצב , שקורבנות פשע האלימות או בני משפחתם הקרובים , לא יהיו צד בהליך פלילי ושלא תחול חובה על מערכת אכיפת החוק לשמוע את דעתם ובקשתם בכול הקשור להגנתם , לענישה ולשיקומם , הם יעידו במשטרה ואו בביהמ"ש והמדינה תפקיר אותם לאחר מכן לחסדי שמים . לפיכך , חובה לחוקק חוק שקורבנות פשע אלימות ואו בני משפחתם הקרובים יהיו זכאים להכרה כצד בהליך פלילי **רק לפי בקשתם המפורשת** והם יהיו זכאים להתנגד לעסקאות טיעון מנימוקיהם כאמור בסעיף 8 עמוד 3 וכן לקבל דיווח מוקדם על חופשות ושחרור ממאסר מוקדם ולהתנגד מנימוקיהם . כמו כן , הם יהיו זכאים לקבל פיצוי ישיר שיקבע במהלך המשפט הפלילי מכל נאשם שהורשע בגין כל עבירת אלימות כחלק מהעונש **והפיצוי שיגבה על ידי**

המדינה יועבר לקורבן ואו במותו למשפחתו הקרובה. החוק יעודד להתלונן ולהעיד

וירתיע עבריינים מלבצע עבירות אלימות אישיות ואו במסגרת חיסולי חשבונות.

4. לא יתכן מצב, שעד קורבן לעבירת אלימות לא יעיד בזמן סביר ויהי נתון לפחדים, ספקות ולחצים בבחון אם להעיד ואו להתלונן ויקבל גם איומים ולכן המחוקק חייב בחוק, שעד קורבן לעבירת אלימות זכאי להעיד עדות מוקדמת ומזורזת בבית המשפט עוד בטרם הוגש כתב אישום ובתנאי

שהתביעה הכללית הסכימה ונתנה את אישורה. ההגנה תוכל לבקש להזמין את העד לחקירה חוזרת. החוק יעודד קורבנות להעיד ולהתלונן ויפחיד וירתיע מביצוע אלימות

5. לא יתכן מצב, שרמת הענישה כיום לא תרתיע עבריינים אלימים ובתי המשפט לא

ייקחו בחשבון את טובת הציבור וטובת הקורבן ויתנו משקל יתר לנאשם מסיבות רבות ובמיוחד בסנגור או בחוות דעת שרות המבחן ולכן חובה על המחוקק לקבוע הליך, שלאחר שהנאשם נמצא אשם 30 יום לפני מועד הכרעת הדין הנאשם

יגיש בעבירות אלימות בקשה בכתב עם נימוקיו מדוע על בית

המשפט לא להטיל עליו את העונש המקסימאלי הקבוע בחוק. לבקשה יוכלו להתנגד המדינה – התביעה בכללית וקורבן

הפשע ואו במותו משפחתו הקרובה. אסור בתכלית האיסור לקחת את

שיקול דעת בית המשפט ולתת עונש מינימום שיקבע בחוק מנימוקים שלא אכנס אליהם כאן ועכשיו והם מפורטים

במסמך אחר. חוק כזה עשוי להפסיק את המצב שבו הסנגור יכול להשפיע על השופט במסגרת היחסים והקשרים והשיקולים הזרים כאשר אין הצדקה לעונש מופחת ויש רק אמירות על חזרה בתשובה וחרטה.

6 לא יתכן המצב, שבחננויות ובדוכנים מוכרים באופן חופשי סכינים וחרבות שאינם לשימוש היסטורי או אוסף או לכלי עבודה וכל נער ואו חולה בנפשו יכול בחופשיות לקנות ואפילו מבלי כוונה פלילית הוא יוצא מהחנות ונתפס ואז הוא עובר את העבירה באם לא ייתן הסבר סביר. לכן המחוקק חייב לאסור אחזקה, מכירה ויבוא של סכינים נשלפים מעל 4 ס"מ שאינם למטרות עבודה וכך לצמצם את היקף הסכינים בשוק. במתן האישורים ליבוא סכינים מכון התקנים הוא שיחליט על טיבה של הסכין. סכינים מוברחים יוחרמו והסוחרים בהם יענשו כחוק.

לסיכום:

הצורך במאבק באלימות הוא בעדיפות לאומית כי, המצב הקיים, שגל האלימות שוטף את המדינה וגובה קורבנות של רצח והריגה ועוד של חפים מכל פשע וילדינו והורינו הקשישים בסכנה מתמשכת לא נותרה לנו הבררה לראות את המצב כשעת חרום לאומי ולא לאפשר למצב להתגלגל ולהמשך וחובה על הרשות המחוקקת, השופטת, והמבצעת לשתף פעולה ולתמוך ביחד וכל אחת לחוד להשגת הביטחון האישי של אזרחי המדינה.

מיותר לציין, שמניעת האלימות תחסוך מקופת המדינה יותר משאבים וכספים מההוצאה שבמצב הקיים וגם תביא איכות חיים טובה יותר. על כן, יש להשקיע ומיד בכול הנדרש ולא בהכרח להכפיל את המשטרה, אלא לתת למערכת אכיפת החוק את הכלים, הסמכויות ואת הגיבוי הציבורי למשטרה ולשוטריה, לבתי המשפט ולמשרד המשפטים.

יגאל אנקורי, סגן ניצב בדימוס

יו"ר התנועה למאבק בפשע ובשחיתות

מומחה למניעת פשע וחוקר פרטי